

INTRODUCTION TO THE תשעה באב OF קינות

Editors Note: Much of the material that is being presented here is reproduced from the introduction to the **ספר קינות המפורש**: ספר that was published by Yaakov Weingarten in תשמ"ה. It is highly recommended that this **ספר** be added to your library.

There is an ongoing obligation to mourn over the destruction of the **בית המקדש**. It is particularly important to do so on **תשעה באב**, the day that was set aside for that purpose. This is accomplished by reading **מגילת איכה** and by reciting **קינות**. Although **מגילת איכה** is termed a **מגילה**, it is essentially a **קינה**. In many ways it is the prototype **קינה**; the model for all **קינות** and for all **פיוטים**. The **של"ה** demonstrates the importance of reading **מגילת איכה** as a **קינה** by stating:

מסכת תענית - פרק נר מצוה (א)-מצוה גדולה להתאבל בט' באב, וקינה מבעי ליה. ועיקר הקינה היא מגילת קינות, דהיינו מגילת איכה הנאמרה ברוח הקודש, על פי נבואת ירמיה. על כן נראה לי מנהג טוב כל יחיד ויחיד יחזור ויקרא מגילת איכה למחר בינו לבין עצמו, כי לעולם ענין היום עדיף.

The **גמרא** provides the basis for stating that **מגילת איכה** is a **קינה** by regularly referring to **מגילת איכה** as **ספר קינות**:

◆ תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף כו' עמ' א'-ספר תורה שנשרף מנלן? דכתיב (ירמיהו ל"ו) ויהי כקרוא יהודי שלש דלתות וארבעה יקרעה בתער הספר והשלך אל האש אשר אל האה וגו'. מאי שלש דלתות וארבעה? אמרו ליה ליהויקים: כתב ירמיה ספר קינות. - אמר להו: מה כתיב ביה? - (איכה א') איכה ישבה בדד. - אמר להו: אנא מלכא. - אמרו ליה: (איכה א') בכו תבכה בלילה. - אנא מלכא. - (איכה א') גלתה יהודה מעני - אנא מלכא. (איכה א') דרכי ציון אבלות. - אנא מלכא. (איכה א') היו צריה לראש. - אמר להו: מאן אמרה? - (איכה א') כי ה' הוגה על רב פשעיה. מיד קדר כל אזכרות שבה ושרפן באש. והיינו דכתיב (ירמיהו ל"ו) ולא פחדו ולא קרעו את בגדיהם, מכלל דבעו למיקרע.

◆ תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף יד' עמ' ב'-סידרן של כתובים: רות וספר תהלים, ואיוב ומשלי, קהלת, שיר השירים וקינות, דניאל ומגילת אסתר, עזרא ודברי הימים.

◆ תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף טו' עמ' א'- ירמיה כתב ספרו וספר מלכים וקינות.

2. How do we know that we have to perform קריעה after seeing a ספר תורה that was burned by fire?

Why was מגילת איכה called קינות?

- ◆ איכה רבה (וילנא) פרשה א' ד"ה איכה ישבה-רבי יהודה ור' נחמיה, ר' יהודה אומר אין לשון איכה אלא לשון תוכחה הדא מה דאת אמר (שם /ירמיהו/ ח') איכה תאמרו חכמים אנהנו ותורת ה' אתנו וגו'. ור' נחמיה אומר אין לשון איכה אלא קינה הדא מה דאת אמר (בראשית ג') ויקרא ה' אלהים אל האדם ויאמר לו איכה, אוי לכה.
- ◆ אוצר המדרשים (אייזנשטיין) עמוד תעד ד"ה איכה ישבה-למה נקרא שם הספר קינות? אתה מוצא כל הבריות שבעולם לשמם נפלגו מה הם ולמה הם נעשים ועל מה הנייה נבראו. ומן השמש הזה יכול אדם לידע מה שמו ועל מה נעשה ועל מה נברא: בראשונה להודיע לכל כח גבורתו של הקב"ה, ועוד נברא להאיר ולהבדיל בין היום ובין הלילה, ועוד להבדיל ארבע תקופות השנה, ועוד לחמם ולהפריא מאת הדשא והעשבים וכל זרע הארץ ופירות האילנות. ונקרא שמו שמש שהוא משמש את כל העולם כלו. וכן בכל הספרים הקדושים יש בהן חכמה ובינה ודיעה למה נכתבו ונקרא שמם ועל מה הנייה נכתבו. ספר הראשון של תורה למה נקרא שמו בראשית? לפי שכל בריאת העולם כתובה בו, והוא היה ראש לכל, וידעו כל הדורות שהקב"ה היה קודם לעולם ובעצתו הטובה ברא את העולם וכל בריותיו ולא בעצת כל בריה בעולם, והוא בכבודו ובעצמו מושל בעולמו. וכמו כן יש טעמים הרבה למה נכתב איכה. ומי אמרו? ירמיה, שכן כתיב ויקרא ירמיה (שם /ירמיהו/ ל"ו). ולמה נקרא שמו קינות? אלא בשביל הקללות שראו בימיהם, הבעורת הרבה והרעב ואכילת בשר בניהם ובנותיהם, ומצודות ומלחמות אויביהם ושריפת עריהם ובתיהם, ושחיטת עולליהם וטומאת נשיהם ובנותיהם לפני שוביהם, וביזת עשרם ורכושם ושבית בחוריהם מלכיהם ושריהם וכהניהם, ואכזריות חימה של גוים שלא נשאו פנים לזקן, והיאך נסתלקה שכינה מן קדש הקדשים, ואח"כ באו הגוים הערלים וטימאו את היכל ה' ושבנו אותם לבבל. ויקונן ירמיהו-כאשר ראה שריפת המקום המקודש מימי נח, שנאמר וישכון באהלי שם, ומקודש מימי אברהם ונקרא הר המוריה אשר אמר בהר ה' יראה (בראשית כ"ב), ומקודש מימי דוד שנאמר לבנות את בית ה' בירושלם בהר המוריה וגו' (דברי הימים ב' ג'), ומקודש מימי שלמה ע"י הענן והאש שירדה מן השמים שנאמר ולא יכלו הכהנים וגו' (מלכים א' ח' י"א) - בשביל הרעות האלה נקרא הספר הזה קינות. ועל מה הנייה נכתב הספר, אלא כדי שידעו כל הדורות צדקת הדין שבשמים שאינו נושא פנים לא לקטן ולא לגדול ולא לגוי ולא לישראל שנאמר כי ה' אלהיכם וגו' אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד (דברים י'). ד"א למה נכתב הספר הזה? אלא ללמד אותנו כשם שכל הקללות שדיבר המקום ביד הנביאים הראשונים באו על ישראל כך כל הטובות והנחמות שדיבר המקום ביד הנביאים הראשונים עתידין לבא על ישראל, שכן כתיב והיה כאשר שקדתי עליהם וגו' (ירמיה ל"א), והיה כאשר הייתם קללה וגו' כאשר זממתי להרע וגו'

להבין את התפלה

(זכריה ח'). וכן בספר הזה כתיב טוב ה' לקויו, טוב ויחיל ודומם לתשועת ה', כי לא יזנה לעולם ה'.

The origin of the word קינה can be found in ספר דברי הימים:

דברי הימים ב' פרק לה'–ויקונן ירמיהו על יאשיהו ויאמרו כל השרים והשרות בקינותיהם על יאשיהו עד היום ויתנום לחק על ישראל והנם כתובים על הקינות.

The basis for arguing that מגילת איכה is the model for all קינות and פיוטים is that the first four chapters of מגילת איכה were written with lines that follow each other in alphabetical order. This style was taken a step further in chapter 3, when the נביא ירמיהו presents three lines for each letter of the alphabet. The style of the last chapter of מגילת איכה which is not written in alphabetical order is the model for the first פיוט that we recite after reading מגילת איכה; i.e. זכור ה' מה היה לנו in which the פייטן, אליעזר הקליר, borrows the first words of each line of the last chapter of מגילת איכה in order to build his קינה.

Why was מגילת איכה written primarily in lines that follow each other in alphabetical order?

♦ איכה רבה (וילנא) פרשה א ד"ה כ שרתי במדינות–ומפני מה נאמר מגילת קינות אלפא ביתא, ר' יהודה ור' נחמיה ורבנן, ר' יהודה אומר לפי שכתוב (דניאל ט') וכל ישראל עברו את תורתך וגו', שהיא כתובה מאל"ף ועד תי"ו, לפיכך נכתבה המגלה הזאת אלפא ביתין זו כנגד זו.

♦ איכה רבה (בובר) פרשה א ד"ה [א] איכה ישבה–למה נאמרה מגילת קינות באל"ף בי"ת, כדי שיהיו נגרסין בפי המקוננים. ד"א אני אמרתי לברכם מאל"ף ועד תי"ו, דכתיב אם בחקותי תלכו (ויקרא כו ג), עד קוממיות (שם שם /ויקרא כ"ו /ו' יג), והם סרחו ולקו מאל"ף ועד תי"ו.

♦ מדרש זוטא – איכה (בובר) פרשה א ד"ה [א] איכה ישבה–למה נכתבה [קינות] בא"ב, [רבי אליעזר אומר] שעברו ישראל על כל התורה כולה, שנאמר וכל ישראל עברו [את] תורתך וסור לבלתי שמוע בקולך (דניאל ט' י"א). רבי יהושע אומר [מפני שעברו ישראל כ"ב עבירות, כנגד כ"ב /כ"ב / אותיות שבתורה.

♦ אוצר המדרשים (אייזנשטיין) עמוד תעד ד"ה איכה ישבה– איכה ישבה בדרד, למה בקינות כל האלפא ביתין פותחין באיכה? לפי שעברו ישראל על מה שהזהירם המקום על ענין ע"ז שנאמר השמר לך וגו' ופן תדרוש לאלהיהם לאמר איכה וגו' (דברים י"ב), דרישת האיכה

היא גרמה כל הרעות של איכה: איכה ישבה, איכה יעיב באפו, איכה יועם זהב.

♦ אוצר המדרשים (אייזנשטיין) עמוד תעד ד"ה איכה ישבה – ולמה נכתב כל הספר הזה כסידור כ"ב אותיות שבא"ב? בשביל שיהא הספר הזה מוכן ורגיל לכל ישראל בפיהם כשם שנאמר על השירה הגדולה, ועתה כתבו לכם את השירה וגו' (דברים ל"א). ד"א למה נכתב הספר הזה כסידור כ"ב אותיות אלא כך אתה מוצא מנין כל בריות שבעולם כ"ב הן, ועוד כך אתה מוצא מאדם הראשון עד שבא יעקב אבינו כ"ב דורות הן, בשביל כך אמר הנביא יבואו כל הדורות וכל האותיות וכל הבריות שבעולם עליונים ותחתונים ויעמדו על הצרות ועל הרעות שהגיעו לישראל. כל הספר נכתב בששה אלפא ביתא ופרשה אחת באחרונה זכור ה' מה היה לנו וגו'. ולמה כך כנגד ז' גליות שנעשו בישראל, ג' שנעשו בעשרת השבטים וג' בירושלם ואחת במצרים. ועוד ששה א"ב כנגד ששת ימי בראשית, ועוד ששה עם הפרשה זכור ה' הרי ז' כנגד ז' פרשיות שבויקרא: ואם לא תשמעו לי, ואם בחקותי תמאסו, ואם את משפטי תגעל נפשכם, ואם עד אלה לא תשמעו לי, ואם תלכו עמי קרי, ואם באלה לא תוסרו לי, ואם בזאת לא תשמעו לי (ויקרא כ"ו) – ז' כנגד ז'. – ועוד בשבעה מקומות כרת המקום ברית לישראל: ויאמר אם שמוע תשמעו בקולי, אם בחקותי תלכו, והיה עקב תשמעון, והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי, והיה אם שמוע תשמע בקול ה' אלהיך, כי אם שמור תשמרון את כל המצוה הזאת, כי תשמע בקול ה' אלהיך לשמור מצותיו וחקותיו וגו'. – ז' כנגד ז' – ועוד ז' פסוקים אתה מוצא בשירה הגדולה, בשירה שאמר משה החסיד סמוך למיתתו. למה ד' א"ב נכתבו בספר הזה ואחד מהם ג' (א"ב משולש)? אלא כנגד ד' מלכיות שגזר הדיין הצדיק להעביד את ישראל בהן. ואלו הן ד' מלכיות: בבל מדי פרס מלכות אדום, ומלכות אדום שקולה כנגד שלשתן. ארבע פרשיות הן בספר הזה ויש בהן קנ"ד פסוקים, ולמה כך? אלא אתה מוצא שנשתעבדו מלכי ישראל ומלכי יהודה למלך אשור מימי אחז ותגלת פלאסר עד שחרב הבית בראשונה קנ"ד שנים. בכל הספר הזה של קינות אי אתה מוצא כתוב בו אלקים אלא הוי"ה בלבד. בששת ימי בראשית אי אתה מוצא הוי"ה אלא אלקים בלבד. בכל פרשה של קין אי אתה מוצא כתוב בה אלקים אלא הויה, שכן כתיב וירא ה' וינחם ה' ויאמר ה'. בכל פרשה של דור הפלגה אי אתה מוצא אלא ה' שכן כתיב ויהי כל הארץ שפה אחת וגו' וירד ה'. בכל פרשה של סדום אי אתה מוצא כתוב אלקים אלא ה' שכן כתיב ויאמר ה' זעקת סדום וגו'. בכל הקללות הכתובות על שונאיהם של ישראל בתורה לא תמצא שני שמות של הקב"ה כתובים הוי"ה אלקים כי אם באדם הראשון דכתיב ויקרא הוי"ה אלקים אל האדם.

The קינות that are generally recited in the Ashkenazic tradition concern four historical periods:

להבין את התפלה

1. The destruction of the **בית המקדש**;
2. **עשרה הרוגי מלכות**;
3. The Crusades;
4. The burning of the Talmud in Paris on June 17, 1242.

There is a fifth category of **קינות** in which the **קינות** begin with the word: **ציון**. The first **קינה** to be authored in this fashion is the **ציון הלא שאלי-קינה** which was authored by **רבי יהודה הלוי**.

The basis for including **קינות** that were authored to commemorate historical events other than the destruction of the **בית המקדש** within the **קינות** of **באב תשעה באב** is provided by **רש"י** who lived at the time of the Crusades:

דברי הימים ב' פרק לה' פסוק כה' – וַיִּקְוֶינָה יְרֵמְיָהוּ עַל־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַשָּׂרִים וְהַשָּׂרוֹת בְּקִינֹתֵיהֶם עַל־יִשְׂרָאֵל עַד־הַיּוֹם וַיִּתְּנוּם לְחֶק עַל־יִשְׂרָאֵל וְהֵנָּם פְּתוּבִים עַל־הַקִּינֹת.
רש"י – ויתנם לחוק – כשמזדמן להם שום צער ובכיה שהם מקוננים ובוכים על המאורע, הם מזכירים זה הצער עמו. דוגמא בתשעה באב שמזכירים קינות על ההרוגים בגזירות שאירעו בימינו, כן יבכיון על מות יאשיהו. דוגמא (שופטים י"א) ותהי חק בישראל וגו' (שם) לתנות לבת יפתח הגלעדי ארבעה ימים בשנה.

The rule that was enunciated by **רש"י** caused a controversy sixty years ago when discussions began concerning establishing a day of memory for the **שואה**. There were strong arguments made to simply include **קינות** about the **שואה** within the **קינות** that are recited on **באב תשעה באב**. The fact that we do have a **יום הזיכרון** for the **שואה** demonstrates which side won out. However, out of respect for **רש"י**'s position, it is customary to recite a **קינה** commemorating the **שואה** on **באב תשעה באב**.

One of the challenges we face in reciting the **קינות** is the difficult Hebrew language that was used by the **פייטנים**. This problem was anticipated by **חז"ל** and a solution was suggested in **מסכת סופרים**:

מסכת סופרים פרק יח' הלכה ד' – בתשעה באב, ארבעה פסוקים משל ירמיה, המאוס מאסת את יהודה, עד כי אתה עשית את כל אלה, ושני מזמורים הללו: אלקים באו גוים בנחלתך, ועל נהרות בבל; ואף על פי שבכל מקום דברי קדושה מקדימין לדברי קבלה, בזה דברי קבלה מקדימין לדברי קדושה. הלכה ד' – יש שקורין ספר קינות בערב, ויש שמאחרין עד הבקר לאחר קריאת התורה, שלאחר קריאת התורה עומד אחד, וראשו מתפלש באפר,

ובגדיו משולשין, וקורא בבכיה וביללה. אם יודע הוא לתרגמו מוטב, ואם לאו נותנו למי שיודע לתרגמו בטוב, ומתרגם לפי שיבינו בו שאר העם והנשים והתינוקות.

קינות is suggesting a simple solution to understanding the words of the קינות. Read each קינה line by line alternatively in Hebrew and then in the common language of the congregation. This is such a simple and effective idea because it is not the concepts that are contained in the קינות that are difficult to understand. It is the language of the קינות that are difficult to understand. Reading the translations of the קינות out loud for the congregation is all that is required in order to make the reading of the קינות a much more meaningful experience.

One last thought. What makes the קינות and פיוטים unique is that the authors of the poems often wove their names within the words of the poems. Thanks to that practice, scholars have been able to identify the authors of many פיוטים. The question one may ask about this practice is: why did the פייטנים follow that practice? Many of them were גדולי הדור, certainly vanity was not their driving force. Yaakov Weingarten in his סדר: ספר קינות המפורש provides a source that answers that question:

ספר קב הישר פרק פו': הכלל העולה, כי כל העדה עדת ה' כולם קדושים גדולי הדור תקנו הפיוטים. לכן, טוב לכוין אל הרמז שם מחבר הפיוט או הסליחה, ויכוין שתעמד זכותו שיעלה לרצון אמירת שבח המחבר. כי יש נחת רוח לאותו המחבר, כשאומרים פיוט או סליחה שלו בכונה. ופרט בשבת ויום טוב, שאז הנשמות עולים עם תפילתן של ישראל, והקב"ה מאזין תפלתן של ישראל.

The ספר קב הישר teaches us the need to keep in mind the identity of the author of the פיוט that we are reciting because as we recite the פיוט with כונה, the author is benefitting in the next world. The same reason is given as to why one should mention the name of the author of any דבר תורה when we repeat that דבר תורה.

Let us hope and pray that this is the last year that we need to recite קינות.